

MONITUM IN EPISTOLAM SEQUEMTEM.

I. Epistolam hanc recognovimus ad vetera exemplaria diversarum collectionum, Codicis videlicet a Quesnello vulgati, collectionis alterius non minus antiquæ in Colbertina bibliotheca asservatæ, necnon Hispanæ et Isidorianæ. In nullo autem titulo offendimus, quem ei Quesnellus indidit in hunc modum: *Siricii papæ ad omnes episcopos Italiæ super damnationem Joviniani et reliquorum hæreticorum virginitati derogantium*. Isidorus Hispalensis episcopus lib. de Script. eccl. c. 3, mentionem ejus faciens, ad *diversos episcopos missam* tradit; eique concinunt omnes nostri mss. in quibus *per diversos episcopos missa* prænotatur. Titulus, quem exhibemus, ex miss. collectionis Hispanæ descriptus fuit. Eundem servavit Isidorus Mercator; sed ei de suo addidit salutationem hujusmodi, *Siricius papa orthodoxis episcopis per diversas provincias salutem*. Salutationis hujus loco apud Crab. ac deinceps in aliis editionibus substitutum legitimus, *Siricius ecclesiæ Mediolanensi*. Verum nova illa inscriptio nulla, opinor, alia ratione nititur, nisi quod epistolam hanc Mediolanum missam esse, ad eamque Ambrosium cum sociis rescripsisse constat. Mabillonius autem itin. Ital. pag. 69, ubi epistolam hanc in Romano Valli-cellanæ bibliothecæ codice non *episcopo Mediolanensi*, sed *universis episcopis inscribi* monet, hoc tantum notare voluit, eam non *ecclesiæ Mediolanensi*, ut in editis circumfertur, sed *diversis episcopis inscribi*. Neque enim is codex a nostris dissidet, qui *diversos episcopos*, non *universos*, magno consensu exhibent. Iis, qui bibliothecam peregrinam obiter lustrant, ac deinde domum reversi quæ in ea deprehenderit observatu digna memoriter notant, condonandi sunt hujusmodi lapsus. Epistolam istam indicare videntur Hieronymus et Augustinus: Hieronymus quidem, cum initio libri adversus Vigilantium docet, Jovinianum « Romanæ ecclesiæ auctoritate » fuisse damnatum; atque in exordio lib. III adversus Pelag. repetit, Joviniani placita « olim Romæ, ac dudum in Africa condemnata » esse: Augustinus vero lib. II Retr. c. 12, ubi cum Joviniani hæresim in urbe Roma multum valuisse præmisisset, subjecit: « Huic monstro sancta Ecclesia, quæ ibi est, fidelissime ac fortissime resistit. » Ideo quippe Siricius epistolam istam scripsisse se testificatur, ut ea, quæ Romæ in Joviniani condemnatione gesta erant, ab episcopis non ignorarentur.

II. Tempus, quo scripta est, ex sequenti expiscari licet. In hac enim Jovinianum ac socios Roma pulsos, Mediolanum ad Theodosium imperatorem confugisse non obscure innuitur. Atqui Theodosius, cum Maximum debellasset, quod anno 388 alii Augusto mense, alii Septembri contigisse volunt, Mediolanum primum accessisse dicitur: eumque inde anno 389 idibus Junii Romam venisse, et cum ibi

A triumphum egisset, kalendis Septembris Mediolanum rediisse historica monumenta fidem faciunt. Ex quo consequens est, ut hæc epistola, si ante Theodosii triumphum collocetur, anno 388 habente non sit anterior; si post differtur, anni 389 exitum haud multo intervallo antecedere censenda sit.

EPISTOLA VII,

SIRICII PAPÆ AD DIVERSOS EPISCOPOS MISSA ADVERSUS JOVINIANUM HÆRETICUM EJUSQUE SOCIOS AB ECCLESIE UNITATE REMOVENDOS.

Joviniani ac sociorum perversam doctrinam publice prodit, ejusque præcipuos auctores nominatim damnatos denuntiat.

*Joviniani quæ doctrina diabolo auctore. — 1. Optarem semper, fratres charissimi, dilectionis et pacis vestræ sinceritati gaudia nuntiare, ita ut vicissim discurrentibus litteris, sospitalis vestræ^a juvantur indicio. ^b At vero quia non patitur nos quiete ab incursione sua vacare hostis antiquus ab initio mendax, inimicus veritatis, æmulus hominis, quem ut deciperet, se ante decepti; pudicitia^c adversarius, luxuriæ magister, crudelitibus pascitur; abstinentia^e puniendus, odit jejunia, ministris suis prædicantibus^d dum dicit esse superflua, spem non habens de futuris, Apostoli sententia repercussus, dicentis: *Manducemus et bibamus; cras enim moriemur* (1 Cor. xv, 32).*

^{2. Quam perniciosa dum latebat. — O infelix audacia! o desperatæ mentis astutia! Jam incognitus sermo hæreticorum intra Ecclesiam cancri more serpebat: ut occupans pectus, totum hominem præcipitaret in mortem. Et nisi Dominus Sabaoth laqueum, quem^e paraverat, dirupisset, scena tanti mali et hypocrisis publicata multorum simplicium corda traxerat in ruinam: quia facile ad deteriorem partem mens humana transducitur, ^f volens per spatiosa volitare, quam arctæ viæ iter cum labore transire.}

^{3. Qui detecta et damnata. Nuptiis intersunt sacerdotes. —} Qua de re necessarium satis fuit, dilectissimi mihi, quæ hic gesta sunt, ad vestram conscientiam cognoscenda mandare: ne ^g ignorantia cujuscumque sacerdotis, pessimorum hominum Ecclesiam irrumpentium, sub religioso nomine, contagio violaret: sicut scriptum est Domino dicente: *Multi venient ad vos in vestimentis ovium, intus autem*

^a Crab., *indicia intimarent*. Merlin., *indicia juvantur*. Quesn., *juvaretur indicio*. Editi alii, *juvarentur indicio*. At mss. magno consensu *juvantur* (scil. *gaudia*) *indicio*.

^b Ita potiores mss. cum Quesn. Alii vero coll. Hisp. et Isid., *si quietos nos ab incurratione sua vacare hostis antiquus sineret ab initio mendax*: quæ lectio quamvis peregrinæ manus operam suboleat, a Merlino tamen et Crab. prælatæ est, addito relativo qui post verbum *sineret*. In edit. Rom. exstat, *Numquam patitur nos quietos*. In aliis edit. *quia non patitur nos quietos*, omissa *At vero*.

^c Quesn. *torquetur*. Editi alii, *punitur*: castigantur ex potioribus mss.

^d Edit. Rom. post Crab. *eadem dicit*: refragantibus mss. Ambrosius epist. 63, n. 7 de Sarmatione et Bithatione, qui Joviniani sectabantur errores, ac loqui eos esse vaniloquos, *qui dicant nullum esse abstinentiæ meritum, nullam frugalitatis, nullam vir-*

ginitatis gratiam, pari omnes æstimari pretio; delirare eos qui jejuniis castigant carnem suam.

^e Crab. ac deinde edit. Rom. et concil. *paraverant*; et mox, *traxisset*: præter fidem mss.

^f Edit. Rom., *malens*. Aliæ concil. secundum mss. coll. Hisp. et Isid., *volens magis*. In sincerioribus libris reticetur *magis*, quod antiquis insolens non est. Deinde edit. Rom., *per spatiosa ambulare*. Merlin. aliæque concil. cum mss. coll. Hisp. et Isid., *per spatiosam viam ambulare*. Tum unus e mss. Colb., *quam arctæ viæ iter*.

^g Apud Quesn., *ignorantiam*, mendose. Curat Siricius ea, quæ Romæ adversus novos hæreticos gesta sunt, episcopis nota fieri: ne si quis illa ignoraret, contagione pessimorum hominum Ecclesia violaretur: et id quidem *sub religioso nomine*, quia etiam tum Jovinianus, ut Hieronymus contra ipsum scribit, *monachum esse se jacuitabat*.

sunt lupi rapaces; a fructibus eorum cognoscetis eos (Math. vii, 15 et 16). ^a Hi sunt videlicet, qui substituit Christianis sese jactant: ut sub velamento pii nominis gradientes, domum orationis ingressi, sermonem serpentinx disputationis effundant; ut sagittent in obscuro rectos corde (Psal. x, 3), ^b atque a veritate catholica avertendo, ad suæ doctrinæ rabiem diabolico more transducant, atque ovium ^c simplicitatem defraudent. Et quidem multarum hæresum malignitatem ^d ab apostolis nunc usque didicimus, et experti probavimus: sed numquam tales canes Ecclesiæ mysterium latratibus fatigaverunt, quales ^e nunc subito hostes fidei erumpentes, doctrina perfidiæ pullulata, cujus sint discipuli, ver-

borum fructibus prodiderunt. Namque cum alii hæretici singula sibi genera quæstionum male intelligendo proposuerint convellere atque concerpere de divinis institutionibus; isti non habentes vestem nuptialem (Math. xxii, 12), sauciantes Catholicos, novi ac veteris Testamenti, ut dixi, continentiam pervertentes, et spiritu diabolico ^f interpretantes, illecebrosus atque ficto sermone aliquantos ^g Christianos cœperunt jam vastare, atque suæ dementia sociare, ^h intra se continentes nequitia suæ virus. ⁱ Verum electi blasphemias suas conscriptione temeraria publice prodiderunt, et desperatæ mentis furore conciti, passim ^j in favorem gentilium publicarunt. ^k Sed a fidelissimis Christianis, viris ge-

^a In ms. Pith. et uno Colb., *Hi sunt videlicet quasi utilitate Christ.* In altero Colb., *Hi sunt videlicet, qui quasi quadam utilitate Christ.*; quod corrigens Quesn. substituit, *Hi sunt videlicet, qui sub vestium vilitate.* Et hæc quidem correctio nostris, qui Ambrosii editionem adornarunt, aliquando placuit. Sed præterquam quod nulla saltem aperta mss. auctoritate fulcitur, ei manifeste repugnat quod Hieronymus lib. i contra Jovinianum post med. tradit, nempe hæreticum illum, cum monachum esse se jactet, post sordidam tunicam, et nudos pedes, et cibarium panem, et aquæ potum, ad candidam vestem, et nitidam cutem, ad mulsam et elaboratas carnes se contulisse. Unde et lib. ii, circa med., sic eundem alloquitur: *Ante nudo eras pede, modo non solum calceato, sed et ornato; tunc peza tunica et nigra subucula vestiebaris, nunc lineis et sericis vestibus, et Atrebatum ac Laodiceæ indumentis ornatus incedis.* Et sub finem, *Quoscumque, inquit, fornosos, quoscumque calamistratos, quos crine composito, quos rubentibus buccis video, de tuo armento sunt.* An Jovinianus subinde quidem primam vestem mutasse, sed eandem perversæ prædicationis initio retinuisse dicendum est? Cogitari istud posset, nisi affectatis illis vestium sordibus adversaretur tum doctrina, tum mollities vitæ, quam Siricius arguit. Quare vulgata lectio, quam non solum Isidori, sed et Hispanæ collectionis mss. confirmant, conjecturæ haud satis firmæ jure antefertur.

^b Edit. concil. post Rom. et Baron., *atque veritatem catholicam pervertendo*, nisi quod apud Lab. exstat *vertendo*: Merlin., Crab., Quesn. ac nostris mss. renitentibus. Exinde Crab., *ad suæ doctrinæ scabiem substituit.*

^c Duo mss., *simplicitate.*

^d Ita antiquiores mss. cum edit. Quesn. et Ambros. Cæteri vero libri, *ab apostolicis temporibus.*

^e Apud Baron. ut in edit. Rom., *quales isti nunc subito erumpentes, doctrina perfidiæ polluti, hostes fidei, qui cujus sint.* Nostra lectio est cæterorum librorum, nisi quod in uno Colb. *polluta*, et in aliis tribus *pollutorum* exstat, pro *pullulata*.

^f In mss. coll. Hisp. et Isid. ut apud Crab. desideratur *interpretantes.* Idem verbum, necnon *ista, et spiritu diabolico*, in edit. Rom. et apud Baron. desunt. Ex aliis libris revocantur. Proxime antea *novi ac veteris Testamenti continentiam* non absurde intelligamus pro eo dici, quod novo et veteri Testamento continetur ac docetur. Quo intellecto *continentiæ* nomen ab Hieronymo epist. 64, ad Pamph. h., usurpatum legitimus, ubi Joannem Jerosolym. hinc insinulatum refert, *quod sic paradysum allegorizet, ut historiæ auferat veritatem... totamque paradisi continentiam tropologica interpretatione subvertat.* Prava autem interpretatio illa, quam Siricius notat, in hoc maxime perspicitur argumento, quo Jovinianus, teste Augustino lib. ii Retr. c. 12, sacras virgines urgebat, *dicens: Tu ergo melior es quam Sara, melior*

quam Susanna, quam Anna: et cæteras commemorando testimonio sanctæ Scripturæ commendatissimas feminas, quibus se illæ meliores vel etiam pares cogitare non possent.

^g Loco vocis *Christianos*, apud Quesn. legimus *Romanos*: refragantibus aliis libris. Quamquam id, quod Romæ nominatum contigit, a Siricio hic commemorari suadet illud Augustini lib. ii Retr. c. 12: *Joviniani hæresis, sacrurum virginum meritum æquando pudicitia conjugalit, tantum valuit in urbe Roma, ut nonnullas etiam sanctioniales, de quarum pudicitia suspicio nulla præcesserat, dejecisse in nuptias diceretur... Hoc modo etiam virorum sanctorum sanctum cælibatum, commemoratione patrum et comparatione frangebat.*

^h Apud Quesn. et ex eo in nova Ambrosii editione, non intra se, adjecta particula negante, an cum aliqua scripti codicis auctoritate, non apparet. Cæterorum librorum lectioni suffragatur istud Augustini lib. ii Retr. c. 12: *Remanserunt autem istæ disputationes in quorundam sermonibus ac susurris, quas palam suadere nullus audebat.* Eandem et orationis series exigit.

ⁱ Apud Merlin. et Crab., ut in mss. coll. Hisp. et Isid., *velut electi.* Apud Lab. ex margine Crab. et in quibusdam Ambros. edit., *Verum electi.* Antiquiores mss. duo Colb. et unus Pith., *Verum illecti.* Nihil prope ambigimus, quin restituendum sit, *Verum detecti*: adeo ut qui nequitia suæ virus intra se continebant, ubi primum illud latere jam non posseprehenderunt, blasphemias quas clam musitando suggerbant, publica scriptione defendere jam cœperint. Nolimus tamen lectionem nulla certa auctoritate fultam obtrudere. Interpolationis ac falsitatis suspecta videtur hæc Quesnelli, *Verum electi eorum*: quasi Joviniano ac sociis, perinde atque Manichæis, sui fuissent electi; quod nullus memorix mandavit. Non levior est interpolatio, quæ in edit. Rom. ita habetur: *virus, præferentes se tamquam electi, blasphemias tamen suas conscriptione temeraria publicarunt.*

^j Plerique ac venustiores mss. cum Merl., in *furore.* Duo alii, *furore sine in.* Quesn. *furorem.* Magis placet cum edit. Rom., Crab. et Ambros., *in favorem*: quia et vox *furore* proxime antecedit, et ipsa Gentilium moribus Joviniani doctrina plurimum favet. Exinde sola editio Rom. *se prodiderunt*, pro *publicarunt.*

^k Apud Quesn., *Eorum autem insaniam a fidelissimis... subito per scripturam honorificam videtur esse delata*: lectio interpolata, nec ad Siricii mentem exacta. In uno quidem ms. Colb. ut et in Rem. et Pith. habetur *scriptura honorifica*, et apud Merlin. *honorificata*: sed cum cæteris libris præferendum *scriptura horrifca*, ea ipsa videlicet, quæ paulo antea *conscriptio temeraria* vocabatur. Nunc vero dicitur *horrifca*, tum propter blasphemias quibus conspersa erat, tum etiam ob barbariam syll. Ut enim

nere optimis, religione præclaris, ad meam humillimam subito scriptura horribila videtur esse delata : ut sacerdotali iudicio detecta divinæ legi contraria, spiritali sententiâ deleteretur. Nos sane ^a nuptiarum vota non aspernantés accipimus, quibus ^b velamine intersumus : sed virgines, quas nuptiæ creant, Deo devotas majore honorificentia muneramus. Facto igitur presbyterio, constituit doctrinæ nostræ, id est ^c Christianæ legi, esse contrariam.

4. *Hæresis novæ inceptorum damnantur.* Unde Apostoli secuti præceptum (Gal. 1, 9), ^d quia aliter quam quod accepimus annuntiabant, omnium nostrum tam presbyterorum et diaconorum, quam etiam totius cleri, ^e anam scitote fuisse sententiâ, ut Jovinianus, ^f Auxentius, Genialis, Germinator, Felix, ^g Plotinus, Martianus, Januarius et Ingeniosus, qui ^h inceptorés novæ hæresis et blasphemix inventi sunt, divina sententiâ et nostro iudicio in perpetuum damnati extra Ecclesiam remanent. Quod custoditur sanctitatem vestram non ambigens, hæc scripta direxi per fratres et ⁱ compresbyteros meos Cres-

centem, Leopardum et Alexandrum, qui religiosum officium dei possint spiritali adimplere ferventi.

EPISTOLA VIII,

SEU RESCRIPTUM AMBROSII, ALIORUMQUE EPISCOPORUM AD SIRICIIUM PAPAM DE CAUSA SUPRADICTA.

Joviniani ac sociorum errores revocent ac refellant.

Primo quod meritorum gradus tollant et virginitati æquent conjugium : tum quod Mariæ in partu virginitatem negent ; deinde, quod jejuniis adverteantur.

Postremo, ubi notarunt eorum de Christi natiuitate sententiâ Manichæis suffragari, Siricii iudicio de eorum damnatione subscribunt.

Hanc epistolam Ambrosii vide ad opera ejusdem sancti Patris, tom. nostræ Patol. XVI, col. 1123.)

MONITUM IN EPISTOLAM SEQUENTEM.

1. *Quid querendum.* — Circa hanc epistolam non una existit quæstio. Nam et de auctore ejus inter eruditos non convenit. Neque major est illorum de Bonoso, cujus occasione scripta est, consensus. Quis enim illius error, seu crimen, quæ sedes, an etiam ipse fuerit qui ab antiquis Bonosiacorum dux dictus est, ambigunt. Ad hæc illustranda primum tempus quo ipsa scripta est epistola nosse juverit.

Hieronymus lib. 1 contra Jovinianum animadvertit, hæretici hujus scriptorum tanta barbaries est, et tantis vitiiis spurcissimus sermo confusus, ut nec quid loquatur, inquit, nec quibus argumentis velit probare quod loquitur, poterim intelligere. Neque magis probandum quod apud Baron. ut in edit. Rom. obtinet, scriptura horribila videtur esse delata, ut... detecti... deleantur. E fidelissimis illis Christianis, qui horribilam Joviniani scripturam Siricio detulerunt, præcipuus fuit Pammachius, quem idcirco Hieronymus epist. 50 sic alloquitur : *Te post Dominum faciente, ille damnatus est, quod ausus sit perpetuæ virginitati matrimonium comparare.*

^a Lab., nuptias non aspernantes.

^b Ita mss. At edit. Rom. et Baron., *velamini interfuimus, sed virginum nuptias Deo devotas... honoramus.* Merlin. et Crab., *velamine interfuimus* : tum solus Merlin. *sed virgines Deo devotas, etc.*, omissis verbis, *quas nuptiæ creant.* Exinde apud Lab. *veneramur, pro muneramus* : quo aptius enuntiatur merces, quæ virginitati ut majoris meriti, ita et major debetur. Minime autem admittenda est conjectura, quæ pro *velamine*, Crab. *vero animo* mallet. Ut enim Ambrosius epist. 19, ad Vigilium, n. 17, scribit, *ipsum conjugium velamine sacerdotali et benedictione sanctificari oportet.* Hac ratione Joviniano, nuptias ab iis, qui illas continentix postponabant, sperni prædicanti, recte Siricius occurrit.

^c Rem. ms., *Christi legi.* Tum vetus Colb., *quodam esse contrarios.* Edit. Rom. et concil. cum nonnullis mss., *esse contraria.* Verius antiquus codex Pith. necnon Navar. et Capuc., *esse contrariam*, scripturam scilicet quam Pammachius ac socii libello oblato damnari petierant, si modo divinæ legi contraria deprehenderetur. Cui petitioni Siricius accommodans iudicium, primo scripturam delatam *Christianæ legi contrariam* declarat, ac deinde ut talem proscibat et damnat. Quocirca glossema sapit quod apud Quesn. legimus, *esse contrariam eorum sententiâ, nec alibi illud offendi.* Istud vero, *Facto igitur presbyterio*, hoc esse quod, congregato igitur cleri conventu, jam in epistolam 11 Liberii, qui eadem presbyterii voce et eodem intellectu utitur, observavimus. Romanis autem pontificibus quam familiare fuerit cum hoc cætu, in quem etiam peregrinos episcopos admitti mos erat, ecclesiastica negotia communicare, vetera quæ supersunt moni-

menta produunt.

^d Quesn. cum duobus mss., *eos quid aliud* : ac deinde nullius, quod sciam, exemplaris auctoritate, post verbum *annuntiabant* subjicit, *excommunicavimus.* Omnium ergo nostrum.

^e Ita duo antiquiores mss. Colb. et Pith. cum Quesn. At Crab. et Merlin. ex mss. coll. Hisp. et Isid., *nam factam constat esse sententiâ.* Edit. Rom., *una lata fuit sententiâ.* Lab., *una suscitata fuit sententiâ.* Hinc manifestum est cætum illum, qui a digniori gradu presbyterium appellabatur, non presbyteris solis, sed etiam diaconis ac reliquis clericis interdum constituisse.

^f In mss. ut apud Isidorum Hispal. lib. de Scrip. eccl. c. 3, et Merlin. *Auxentius.*

^g Sic mss. magno consensu cum edit. Rom. et Quesn. At Rem. et Ambros. *Frontinus.* Baron. *Pontinus*, et ad marg. *Frontinus.*

^h Veteres coll. Hisp. codices Laudun. et Noviom. necnon plerique coll. Isid. cum Merl. et Crab. *accutores.* Rem. *actores.* Antiquiores Colb. duo et Pith. cum Quesn. *auctores.*

ⁱ Apud Baron., ut in edit. Rom., *presbyteros.* Lectionem *compresbyteros*, quæ cæterorum codicum est, firmat antiquus usus. Immo et diaconis loquens Augustinus, eos etiam *condiaconos* vocabat. Ita in epistola ejus 149, ad Paulinum, n. 1, legere est, *de perventione tam prospera fratris et compresbyteri nostri Quinti* ; et mox, occasione filii et *condiaconi nostri Rufini.* Et ad calcem ejusdem epistolæ, *Condiaconus autem noster Peregrinus... nondum remeavit... Compresbyterum Paulinum... salutamus.* Epistolas autem 191, *compresbytero Sixto*, et 192, *condiacono Cælestino* ; 222 et 224, *condiacono Quodvultdeo* inscribi legimus. Ita et a concilio Carthaginensi initio epistolæ ad Innocentium I Orosius *compresbyter* appellatur. Leopardum tituli Pastoris, ex quo et Siricius in Petri sedem assumptus fuerat, presbyterum existisse, ac nomen illius etiamnum in tabula marmorea asservari Baronius monet.

^j In editione Romana et vulgatis Ambrosii codicibus repetita fuerat. In veteribus ejus codicibus, quem Quesnellus vulgavit, exemplaribus cap. 31, ac nonnullis aliis asservatur. Proximæ Siricii epistolæ non longe post, cum Mediolani ageret Theodosius imperator, adeoque anno 388 aut 389, ut Monito in epistolam superiorem probavimus, rescripta est.